

УДК 94(477)
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2025/1-60/11-16>

Наталія ПІПЧЕНКО, д-р політ. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0003-3759-7085
e-mail: n_pipchenko@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Антон ДАРНИЦЬКИЙ, асп.
ORCID ID: 0009-0005-1569-6201
e-mail: antongoal2001@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ НАПРЯМ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Для України, яка веде боротьбу проти російської агресії, стратегічно важливо розвивати співпрацю з країнами Латинської Америки та заручитися їх підтримкою. У цьому контексті дво- і багатосторонні відносини з країнами регіону необхідно вивчати з огляду на міжнародні політико-безпекові зміни та сучасні інтеграційні процеси, беручи до уваги зовнішньополітичні ініціативи провідних держав і діяльність міжнародних організацій.

Методи. Системний і діалектичний методи дозволили розглянути проблему з урахуванням деталей та сприймати відносини між Україною і Латинською Америкою як динамічне та змінне явище. Логічний метод забезпечив основу для детального аналізу предмета дослідження та формулювання авторських узагальнень.

Результати. Проаналізовано ключові напрями зовнішньої політики України у відносинах із країнами Латинської Америки в умовах воєнного стану. Наголошено, що значний вплив на відносини мала війна Росії проти України, а також посилення ролі країн латиноамериканського регіону в міжнародних процесах, що вплинуло світовий порядок денний. Встановлено, що на сьогодні рівень взаємодії між Україною та державами Латинської Америки залишається недостатньо результативним, що значною мірою обумовлено низьким рівнем взаємного інформування про події в обох регіонах. Окреслено основні етапи та інструменти співпраці, зокрема двосторонні ініціативи та взаємодію на рівні міжнародних організацій, що дозволяє налагоджувати більш результативний багатосторонній діалог. Такий діалог охоплює численні сфери діяльності, враховує різнобічні інтереси партнерів і активно використовує механізми м'якого впливу. Зазначено, що спільні проєкти й обмін досвідом сприяють розвитку наукового потенціалу та впровадженню сучасних технологій.

Висновки. На основі вивчення міжрегіональних зустрічей, самітів і перемовних процесів підтверджено, що лише шляхом пошуку оптимальних механізмів співпраці між Україною і державами Латинської Америки можна досягти довіри та взаєморозуміння. Раціональне використання потенціалу дво- і багатосторонньої взаємодії сприятиме зміцненню позицій України на міжнародній арені.

Ключові слова: зовнішня політика, позиціонування, міжнародні організації, війна, Україна, Латинська Америка, Китай, РФ.

Вступ

У сучасному світі, який зазнає значних політико-безпекових змін, зростає взаємозалежність глобальних і регіональних процесів, посилюючи вплив окремих політичних акторів на міжнародну взаємодію, що вимагає від міжнародних організацій і держав диверсифікації підходів і методів до співпраці. Російська війна проти України змусила нашу державу переглянути можливості розвитку дво- та багатосторонніх зв'язків і посилити партнерські відносини з регіонами, які до цього були охоплені фрагментарно. Латинська Америка, із її значним людським і ресурсним потенціалом, лише частково перебувала у фокусі української зовнішньої політики, що негативно позначилося на рівні політичної підтримки України щодо протидії російській агресії такими важливим латиноамериканськими гравцями, як Аргентина, Бразилія, Мексика, Перу та Чилі.

Додамо, що зазнав суттєвих змін і вплив країн Латинської Америки на світову політику. Країни регіону намагаються стати активними міжнародними акторами, прагнучи ефективніше реалізувати власні національні інтереси та посилити участь у різних міжнародних форматах. Для України, яка веде боротьбу проти російської агресії як на фронті, так і в дипломатичних площинах, стратегічно важливо розвивати співпрацю з країнами Латинської Америки та заручитися їхньою підтримкою. У цьому контексті дво- і багатосторонні відносини з країнами регіону необхідно вивчати з огляду на міжнародні політико-безпекові зміни та сучасні інтеграційні процеси, беручи до уваги зовнішньополітичні ініціативи провідних держав і діяльність міжнародних організацій.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій свідчить про часткову розробленість проблематики у вітчизняній науковій літературі. Становлення досліджень щодо формування загальної концепції взаємодії України з країнами Латинської Америки відбулось через наукові розробки М. Білоусова, О. Бредіхіна, Н. Веселої, Є. Камінського, В. Кириченка, О. Ковальової, В. Матвієнка, В. Пашука, Є. Свиначука, О. Сушка, О. Ткача та інших. Серед актуальних наукових здобутків виокремимо праці М. Засядько, яка визначила ключові періоди та напрями розвитку латиноамериканського регіону, а також А. Киридон, яка зосередила увагу на вивченні основних тенденцій сучасного розвитку регіону. Тематиці латиноамериканської політики США присвячено окремі роботи Т. Богданової, З. Зазуляк, І. Тихоненко, Н. Шевченко та О. Шевчука. На дослідженнях, пов'язаних із політикою Іспанії в Латинській Америці, акцентували увагу Д. Біляєв, М. Малишева та А. Хмель. Питання регіональної інтеграції та діяльності міжнародних організацій у регіоні вивчали Т. Богданова та О. Тригуб. У публікаціях Н. Балюк і К. Вакарчук було проаналізовано політичні зміни в країнах регіону, а також спектр політико-економічних механізмів формування міжрегіональних взаємовідносин. Серед іноземних дослідників зазначимо роботи М. Емерсона, А. Монкевич, М. Резенде та Р. Флореса, які вивчали питання взаємодії країн Латинської Америки та Європейського Союзу. Вітчизняні аналітичні центри "Українська призма" і Центр міжнародної безпеки також почали активно досліджувати проблеми розвитку латиноамериканського регіону, зважаючи на сучасні політико-безпекові трансформації у світі та зміни у латиноамериканському векторі зовнішньої політики України.

© Піпченко Наталія, Дарницький Антон, 2025

Метою статті є вивчення актуальних аспектів посилення зовнішньополітичної діяльності України в латиноамериканському напрямі з акцентом на формуванні стратегічного підходу до встановлення дієвих комунікацій і переосмислення образу України в регіоні.

Методи

Методи дослідження ґрунтуються на застосуванні загальних принципів систематизації, аналізу та синтезу, що сприяє забезпеченню об'єктивності та цілісності наукового пошуку. Зокрема, системний і діалектичний методи дозволили розглядати проблему з урахуванням деталей та сприймати відносини між Україною й Латинською Америкою як динамічне та змінне явище. Логічний метод забезпечив основу для детального аналізу предмету дослідження, що в поєднанні з методом критичного аналізу наукових і прикладних джерел дозволило сформулювати авторські узагальнення з досліджуваної теми.

Результати

Інтенсифікація політичної взаємодії з країнами Латинської Америки обумовлена як посиленням міжнародної політичної ролі окремих країн регіону, так і поглибленням їх економічного потенціалу, зростанням чисельності населення та володінням значними природними ресурсами. Зазначимо, що у країнах Латинської Америки активно здійснюється пошук ефективних моделей суспільного розвитку, перегляд зовнішньополітичних доктрин й уточнення зовнішньополітичних цілей. Такі держави, як Аргентина, Бразилія, Мексика, Перу і Чилі, намагаються активніше долучатися до подолання глобальних проблем і заявляти про власне політичне бачення щодо їх вирішення. Більшість дослідників латиноамериканського регіону виділяють такі ключові тенденції щодо переосмислення зовнішньополітичних цілей, як: зміна політичної орієнтації більшості держав регіону; перегляд пріоритетів у міжамериканських відносинах; поживлення співпраці з Китаєм та ЄС; поглиблення соціального розшарування та суспільної структуризації під впливом світових фінансово-економічних змін; посилення значущості енергетичного чинника міжнародної політики; збільшення впливу наркоторгівлі на всі аспекти суспільного життя; зростання власної міжнародної активності країн Латинської Америки (Киридон, Аладдина, & Гусейнова, 2010; Гаврилова, 2012).

У зовнішньополітичному курсі Україна лише фрагментарно приділяла увагу налагодженню відносин із країнами Латинської Америки. Як наслідок, після російської агресії з 2014 р. і повномасштабного вторгнення 2022 р. більшість держав регіону висловили підтримку російських дій, оскільки уявлення про Україну були хибними і далекими від реальності. З огляду на це, трансформація латиноамериканського вектора зовнішньої політики України стала очевидною, тому з 2020 р. було задекларовано курс на посилення співробітництва, а з 2022 р. – на поглиблення контактів з представниками регіональних політичних і бізнесових еліт, а також розвиток економічних і культурних відносин з латиноамериканськими країнами. Активізація політичного діалогу між Україною та Латинською Америкою в 2022–2023 рр. створила передумови для оголошення 2024 р. роком повернення нашої держави у регіон. Аналіз наукових і прикладних розробок дозволив окреслити сучасні тенденції змін латиноамериканського напрямку зовнішньої політики України, а також визначити бажані наслідки для України (табл. 1).

Важливим кроком посилення регіональних українських позицій стало запровадження Міністерством закордонних справ України комунікаційної стратегії "Україна – держави Латинської Америки та Карибського басейну"

(МЗС, 2024а), спрямованої на поглиблення взаємодії та розширення контактів із державами регіону, а також підтримку достовірної комунікації і запобігання поширенню інформації, яка ґрунтується на спотворених, перекручених або неперевіренних даних. Для забезпечення ефективного й якісного діалогу було започатковано зустрічі-візити високопосадовців, парламентарів, дипломатів і журналістів України з їхніми латиноамериканськими колегами. Зокрема, наприкінці 2023 р., після тривалої перерви, відбувся візит високопосадовців України на чолі з Президентом України до латиноамериканського регіону для формування підтримки та об'єднання держав Латинської Америки навколо зовнішньополітичних ініціатив держави. Упродовж 2024 р. за організаційного сприяння МЗС України відбулося декілька престурів для латиноамериканських журналістів, під час яких представлено українську позицію щодо проведення Глобального саміту миру в Швейцарії, подано інформацію про ядерну та радіаційну безпеку в Україні, продемонстровано завдані збитки в екологічній сфері та наголошено на актах викрадення українських дітей. Основу для розвитку міжпарламентських зв'язків закладено у ході проведення парламентської конференції "Україна – держави Латинської Америки та Карибського басейну: співробітництво заради майбутнього", де було представлено проєкт комюніке парламентської конференції і наголошено на стратегічному політичному та економічному значенні регіону для України (Собенко, 2023; Кіреєва, 2024; Верховна Рада України, 2024). Крім цього, сторони наголосили, що недостатня поінформованість латиноамериканської громадськості про ситуацію в Україні створює простір для російської пропаганди та нейтралізує зусилля, спрямовані на боротьбу з російською агресією.

Одним із прикладів активізації діалогу з країнами Латинської Америки став Глобальний саміт миру в Швейцарії 2024 р., який відвідали Президенти Аргентини, Чилі, Коста-Рики та Гватемали. При цьому Аргентина приєдналася до двох важливих пунктів Формули миру, які пов'язані з питаннями радіаційної та ядерної безпеки і відновленням територіальної цілісності України. Крім того, країни доєдналися до міжнародної коаліції щодо повернення українських дітей (Свириденко, 2024). В умовах воєнного стану Україна також переглянула й оновила двосторонні політичні, економічні, соціальні та культурні ініціативи для посилення партнерства з Бразилією та Мексикою. Додамо, що сучасна підтримка політичних зв'язків і міжсекторальної співпраці України з латиноамериканськими державами забезпечується:

- на високому рівні через візити Президента України до Латинської Америки, проведення особистих зустрічей з лідерами Аргентини, Бразилії, Гватемали, Екватору, Парагваю, Чилі та Уругваю; здійснення телефонних розмов з генеральним секретарем Організації американських держав; участь українських високопосадовців в інавгураційних заходах щодо вступу на посаду глав латиноамериканських держав або посилення діяльності міжпарламентських груп для зміцнення зв'язків із парламентами країн Латинської Америки. Подібні зустрічі та візити дозволяють безпосередньо спілкуватися з політичними та бізнесовими елітами країн регіону, а також активно використовувати публічні звернення до представників регіональної громадськості для розвитку міжособистісних контактів;

- на дипломатичному рівні через зустрічі з дипломатичними представниками країн Латинської Америки в Україні та з їхніми колегами з центру, які відповідають за взаємодію з Україною на рівні зовнішньополітичних відомств. Під час таких зустрічей можна забезпечити ефективність реалізації

подальшого високого діалогу між главами держав та урядів країн регіону, конструктивний обмін думками й окреслити пріоритети подальшої співпраці;

- на громадському рівні через громадські дебати, особисті зустрічі з парламентарями, які підтримують Україну, публічні консультації, участь у міжнародних

форумах і культурних обмінах, підтримку наукових і мистецьких ініціатив. Зазначені заходи дозволяють сформувати атмосферу довіри до України та її зовнішньополітичних прагнень, а також протидіяти маніпулятивним впливам російських нарративів.

Таблиця 1

Тенденції змін латиноамериканського напрямку зовнішньої політики України після 2022 р.

Ключові вектори	Напрями взаємодії	Бажані наслідки взаємодії
1. Просування українських національних інтересів у країнах Латинської Америки	• посилення комунікаційної діяльності Міністерства закордонних справ України та дипломатичних представництв у регіоні; • формування підтримки України країнами Латинської Америки щодо протидії деструктивній російській політиці; • забезпечення координації зусиль українських дипломатичних місій для забезпечення проукраїнських позицій; • підвищення інтенсивності торговельно-економічних і культурних зв'язків на рівні дво- та багатосторонньої співпраці	• установлення та зміцнення зв'язків України з країнами Латинської Америки; • поширення достовірної інформації про події в Україні і протидія російським регіональним нарративам; • поширення проукраїнських ідей щодо підтримки глобального миру; • розширення міждержавної секторальної співпраці і визначення регіональних пріоритетів у Латинській Америці; • стимулювання зовнішньої торгівлі та залучення іноземних інвестицій через пошук і розширення ринків для експорту; • популяризація української культури
2. Посилення регіональної присутності України	• розширення дипломатичної присутності України в регіоні і відкриття дипломатичних представництв латиноамериканських держав в Україні; • укріплення економічних, культурних, освітніх і соціальних зв'язків, а також академічної співпраці з країнами регіону	• оновлення політичних дво- і багатосторонніх ініціатив для зміцнення взаємодії з країнами Латинської Америки; • розширення експертної й аналітичної діяльності, зосередженої на Латинській Америці в Україні та українських студіях у Латинській Америці, з метою формування обґрунтованих політичних рішень і розуміння зовнішньополітичних ініціатив як України, так і латиноамериканських держав
3. Активізація міждержавної інституційної співпраці України та країн Латинської Америки	• розробка й реалізація оновлених політичних ініціатив для зміцнення міжінституційних зв'язків у регіоні	• зміцнення зв'язків з країнами Латинської Америки через оновлення договірної бази і виконання ініціатив у сфері позиціонування держави за кордоном
4. Урахування ролі країн Латинської Америки на рівні міжнародних організацій	• сприяння розвитку ініціатив, спрямованих на трансформацію політичного бачення латиноамериканських країн щодо діяльності України у межах міжнародних організацій	• постійна підтримка України у межах міжнародних організацій щодо захисту суверенітету та територіальної цілісності; • інтенсифікація міжнародного партнерства та залучення фінансових ресурсів для відновлення України
5. Посилення комунікації з країнами Латинської Америки	• активізація інформаційно-роз'яснювальної роботи в регіоні через використання сучасних цифрових технологій у поєднанні з класичними методами проведення зустрічей, форумів, конференцій, виставок або участі в них	• забезпечення ефективної комунікації з цільовими групами країн Латинської Америки через активну участь у заходах міжнародного і регіонального значення; • ініціювання проведення або партнерського залучення до заходів міжнародного і регіонального значення
6. Забезпечення взаємодії із закордонними українцями	• розробка і підтримка програм, спрямованих на збереження української національної ідентичності та єдності	• сприяння розвитку міжособистісних контактів для забезпечення ефективного позиціонування України в регіоні

Джерело: складено авторами.

Однак дипломатична присутність України в Латинській Америці залишається обмеженою, тому що функціонують лише шість українських посольств, зокрема в Аргентині, Бразилії, Кубі, Мексиці, Перу та Чилі, де кожен посол відповідає за кілька країн, а штат працівників досить невеликий. Після 2022 р. спостерігається часткове посилення української політико-дипломатичної присутності в регіоні з метою реалізації основних зовнішньополітичних цілей і завдань. З огляду на це, Український інститут розпочав підтримку системної комунікаційної взаємодії українських дипломатів і громадських діячів з громадськістю країн перебування, щоб донести до аудиторії повідомлення про те, що протистояння України з Росією є частиною антиколоніального руху, агресія Росії проти сусідніх держав є проявом колоніальної політики,

а російська економічна допомога спрямована на перетворення латиноамериканських країн на російських політичних сателітів (Шейко, 2022). В умовах воєнного стану поширення зазначених повідомлень відбувається через спілкування із цільовими аудиторіями, спрямоване на створення позитивного комунікаційного середовища та протидію негативному позиціонуванню України; регулярну комунікацію у медіа для поширення достовірної інформації про діяльність ЗС України та реагування на російські загрози суверенітету та територіальній цілісності України; налагодження безпосередніх контактів із закордонною аудиторією.

Зауважимо, що Надзвичайний та Повноважний Посол України в Перу, Колумбії та Еквадорі, виступаючи на II Міжнародній конференції "Україна – Латинська

Америка: виклики та перспективи глобального партнерства", яка була присвячена пам'яті Ю. Кнорзова та 190-річчю КНУ імені Тараса Шевченка, підкреслив, що підтримка України в Еквадорі, Перу та Колумбії продовжуватиме зростати. Однак для подальшого розвитку відносин необхідно посилювати дипломатичну присутність України в регіоні й організувати більше публічних заходів культурно-просвітницького та наукового характеру. Значення таких заходів для міжнародного позиціонування України після повномасштабного вторгнення лише посиляться і сприятиме започаткуванню упізнаваності української культури у світі через реалізацію тематичних проєктів і безпосередні контакти між діячами культури. Експерти зазначають, що програми співпраці України з країнами Латинської Америки, спрямовані на розвиток і зміцнення освітніх, культурних, економічних і соціальних зв'язків із залученням широкої громадськості, стали важливим інструментом активізації регіональної взаємодії з Україною, започаткувавши співпрацю з відомими латиноамериканськими письменниками щодо формування спільних цінностей, поширення повідомлень про взаємні соціально-культурні явища та ознайомлення з культурно-історичною спадщиною і мистецтвом (Машевський, 2023).

Слід зауважити також про зростання активності аналітичних центрів, які зосереджуються на вивченні Латинської Америки з метою проведення детального аналізу та розробки рекомендацій для реалізації політико-дипломатичних та економічних ініціатив. Прикладом може бути ініціатива #AguantaUcrania С. Харамію (aguantaucrania.com) щодо поширення української підтримки серед громадськості країн Латинської Америки. У межах ініціативи 33 экс-міністри закордонних справ країн регіону підписали маніфест, де засудили факт того, що постійний член Ради Безпеки ООН розпочав колоніальну загарбницьку війну проти сусідньої країни, наполягали на необхідності встановлення провідної ролі латиноамериканського регіону в глобальних справах, закликали до мирного вирішення суперечок щодо практики територіального завоювання, а також зазначили, що Україна бореться за власну незалежність і повинна мати потужну підтримку від держав Латинської Америки.

Ефективність реалізації латиноамериканського напрямку зовнішньої політики України забезпечується також через створення сприятливого договірного середовища, яке охоплює розробку та реалізацію оновлених політичних ініціатив для посилення співпраці, а також адаптацію комунікаційної політики. У контексті російської війни проти України ключовим завданням держави стало гарантування узгодженості дій українських державних інституцій у межах єдиного зовнішньополітичного курсу. Варто наголосити, що зміцнення взаємин можливе лише за умов налагодження ефективного зворотного зв'язку між органами державної влади та інститутами громадянського суспільства, що стає реальним за умов дотримання інформаційної прозорості. Таким чином, у середньостроковій перспективі Україна буде прагнути забезпечити якісний рівень власної політичної комунікації з державними інституціями країн регіону та суспільством у цілому.

Латинська Америка виступає активним міжнародним учасником, що прагне бути залученим до результативної діяльності міжнародних організацій і розвитку регіональних інтеграційних платформ для зміцнення міждержавної співпраці, позиціонуючи здатність впливати на подолання глобальних проблем. Вказані цілі знайшли відображення у зміні політичних пріоритетів деяких

латиноамериканських держав на підтримку України, переосмисленні напрямів співпраці між країнами Північної та Південної Америки, а також трансформації двосторонніх зв'язків держав регіону з провідними гравцями світу. Країни Латинської Америки активно беруть участь у діяльності ООН, а такі держави, як Бразилія, Мексика та Аргентина, намагаються посилити власну участь у засіданнях рад і комітетів ООН. Крім цього, вони співпрацюють із країнами G7 і є членами групи найбільших світових економік G20. Однак їхній потенціал для успішного впровадження ініціатив, що сприяють підтримці України, стримується рядом невирішених політичних та економічних питань. Додамо, що на рівні G20 спостерігається також відмова від прямого засудження російського вторгнення в Україну. Зокрема, у спільній декларації лідерів G20 2024 р., ухваленій на саміті в Бразилії, щодо України йдеться лише у контексті про людські страждання і додаткові негативні наслідки війни для глобальної продовольчої та енергетичної безпеки, ланцюжків поставок, макрофінансової стабільності, інфляції та загального зростання (G20, 2024).

Прикладом спроб заявити про здатність країн регіону впливати на подолання глобальних проблем стало формування спільного бразильсько-китайського бачення політичного врегулювання ситуації в Україні в 2024 р. Однак у своєму плані обидві країни продовжили використовувати термін "криза" для опису війни, уникаючи визначення російської сторони як агресора, а української – як постраждалої. Зазначена ініціатива (Presidência da República, 2024) містить шість пунктів, які, за оцінками експертів, суперечать процесам, започаткованим на Глобальному саміті миру. Українські дипломати зауважують, що Бразилія навряд чи серйозно ставиться до результативності спільної ініціативи з Китаєм, розглядаючи її як спосіб привернути увагу до власної позиції. Водночас самі бразильці не до кінця розуміють сутність російської війни проти України, оскільки з медійного простору вони обізнані з фактом вторгнення, але недостатньо знайомі з історичним контекстом відносин. Продовженням поширення бразильсько-китайського плану став черговий саміт БРІКС під головуванням Росії восени 2024 р. За оцінками МЗС України, Росії не вдалося нав'язати учасникам саміту власні неоімперіалістичні погляди щодо зміни світового правопорядку і глобальної архітектури безпеки через агресію проти України. Дипломати також зауважили, що у пункті підсумкової декларації, присвяченому Україні, учасники лише нагадали про власні національні позиції, відданість цілям і принципам Статуту ООН, а також про мирне врегулювання і дипломатію (МЗС, 2024b).

Серед невирішених зовнішньополітичних питань, на думку експертів, залишається питання, чи зможе Україна знайти надійних посередників серед країн Латинської Америки для можливих мирних перемовин. З огляду на це, співпраця у межах міжнародних організацій має стати важливим чинником підвищення міжнародного авторитету України і розширення її дипломатичних можливостей. Зусилля щодо об'єднання держав Латинської Америки, які підтримують Україну, і координація їхніх дій мають стати основою для формування позитивної для України позиції в регіоні (Безп'яточук, 2024). Наразі країни Латинської Америки прагнуть створити єдиний регіональний простір, що ґрунтується на географічній близькості, спільних етнічних рисах та економічних досягненнях. У світовому контексті ці країни вже не хочуть бути вторинними акторами, які слідує за настановами глобальних супердержав. Регіоналізм став домінуючою

тенденцією серед латиноамериканських країн, які активно формують власний геополітичний простір і зміцнюють своє становище на міжнародній арені. Хоча жодна з країн Латинської Америки не входить до переліку світових держав, проте в сукупності регіон має значний вплив на глобальні політичні та економічні процеси. До того ж у латиноамериканському регіоні реалізується політика активної позаблоковості та неприєднання, спрямована на максимальне використання власного політичного та економічного потенціалу для отримання статусу потужного міжнародного учасника (Pidkurkova, 2022). Зазначимо, що позаблоковість не розглядається країнами регіону як нейтралітет, а виступає принциповим рішенням не вступати до жодного з військових блоків, допускаючи можливість підтримки сторін з окремими взаємовигідних питань. Наприклад, у питаннях демократії та прав людини латиноамериканські країни підтримують позицію США, тоді як у питаннях міжнародної торгівлі або цифрових технологій – Китай. Прикладом демонстрації активного неприєднання є нейтралітет деяких латиноамериканських держав у контексті російської війни проти України, і хоча більшість країн засудили агресію, проте вони відмовилися підтримати військові дії на користь жодної зі сторін (Heine, 2023).

Сприятливими чинниками, які дозволяють Україні сформувати довгострокову стратегію співпраці з країнами Латинської Америки, можна вважати розширення регіональної присутності українських технологій та інновацій, а також розвиток двостороннього промислового співробітництва. Це може включати створення спільних підприємств, продукція яких, така як трактори, літаки, мінеральні добрива, енергетичне обладнання тощо, користуватиметься попитом на території сформованих регіональних інтеграційних об'єднань. Залучення діаспори та проукраїнських лобістів, які емігрували до Латинської Америки або навчались в Україні, також сприятиме досягненню зовнішньополітичних цілей України. При цьому сутність комунікаційного підходу в регіоні передбачає поєднання традиційних методів із сучасними технологіями, активну участь у міжнародних ініціативах та ретельний підбір інформації для поширення в регіоні. Важливим елементом є залучення відомих особистостей і використання прикладів успіху українців, які живуть, працюють та розвивають бізнес у цих країнах. Окрім того, вдалим кроком було б створення фільмів, серіалів або інших медіапродуктів, що висвітлюють особливості розвитку української культури.

Одним із пріоритетів латиноамериканського напрямку зовнішньої політики України в умовах воєнного стану стало підвищення обізнаності про Україну серед населення Латинської Америки та формування уявлення про нашу країну не як частину російського світу, а як незалежну суверенну державу з понад тисячолітньою історією, унікальною культурою та власною ідентичністю. Зауважимо, що на панельній дискусії про роль діаспори у посиленні українського впливу в регіоні, де обговорювали питання з представниками діаспорних організацій з Аргентини, Бразилії, Мексики та інших країн, радниці МЗС Гватемали зазначила, що навіть нечисельні діаспорні групи можуть відігравати важливу роль у протидії російській регіональній пропаганді.

Дискусія і висновки

Взаємодія України з країнами Латинської Америки має значний потенціал, особливо в контексті сучасних глобальних викликів. Однак для ефективною реалізації зовнішньополітичних ініціатив та зміцнення двосторонніх відносин необхідно враховувати специфіку регіону,

який прагне перетворитися на незалежного політичного і економічного міжнародного актора. У цьому контексті важливим комунікаційним аспектом для України стає налагодження співпраці з діаспорою та проукраїнським лобі, а також використання культурних ресурсів для поширення української ідентичності серед місцевого населення. Співпраця в галузі технологій, промислової кооперації та інвестицій також може стати важливим напрямом поглиблення економічних зв'язків між Україною та країнами Латинської Америки. Невирішеними питаннями, які уповільнюють реалізацію цих ініціатив, є недостатнє розуміння у Латинській Америці справжньої сутності російської агресії, а також недостатність проукраїнських інформаційних кампаній, що створює сприятливі умови для поширення російських наративів. Окрім того, країни Латинської Америки зазвичай практикують політику активного неприєднання, що ускладнює пошук союзників у питаннях, пов'язаних із міжнародними санкціями або підтримкою миротворчих ініціатив.

Зважаючи на окреслені проблемні питання, важливо зосередити зусилля на створенні стратегічного діалогу з регіональними лідерами та активному залученні міжнародних організацій до процесу налагодження діалогу України з державами Латинської Америки. Крім того, розширення співпраці на міжурядовому та експертно-науковому рівні може значно посилити регіональні позиції України. Вважаємо, що перспективними напрямками дослідження стане: окреслення політичної й економічної взаємодії України з латиноамериканськими державами у контексті реалізації багатосторонніх ініціатив і спільних сільськогосподарських, енергетичних, технологічних та інфраструктурних проєктів; вивчення ролі діаспори в налагодженні економічних зв'язків; удосконалення культурної стратегії, що може сприяти покращенню позиціонування України в Латинській Америці; інформування громадськості про події в Україні через місцеві медіа; дослідження потенціалу латиноамериканських країн як посередників у мирних перемовинах. У цілому необхідно зосередитися на багатогранному підході до розуміння ролі Латинської Америки у сучасній міжнародній політиці та визначенні стратегії регіонального позиціонування України.

Внесок авторів: Піпченко Наталія – концептуалізація; написання статті (перегляд і редагування) Дарницький Антон – концептуалізація, валідація даних, написання статті (оригінальна чернетка).

Список використаних джерел

- Безп'ячук, Ж. (2024). "Друзі миру" в Казані. Про який план миру Китай і Бразилія говорять з Путіним. *ВВС Україна*. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c5y8yulmnnqvl0>
- Верховна Рада України. (2024). У Верховній Раді України відбулася перша парламентська Конференція "Україна – держави Латинської Америки та Карибського басейну: співробітництво заради майбутнього". Прес-служба Апарату Верховної Ради України. <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/256191.html>
- Гаврилова, Н.В. (2012). Аргентина у Латиноамериканській системі міжнародних відносин. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія "Історія. Політологія"*, 3, 58–63. <https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5/1/Istoriia.%20Politologija.%20Vyp.3.pdf>
- Киридон, О., Аладдина, О., & Гусейнова, О. (2010). Латинська Америка в сучасному світі: основні тенденції розвитку. *Науковий вісник "Економіка, право, політологія, туризм"*, 1(1), 142–147. <https://jml.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/2945>
- Кіреєва, К. (2024). Актуальні тенденції внутрішньої і зовнішньої політики держав Латинської Америки та Карибського басейну: висновки для України. *Центр міжнародної безпеки*. <https://analytics.intsecurity.org/latin-america-trends-ukraine/>
- Машевський, О. (2023). Україна – Латинська Америка: виклики та перспективи глобального партнерства. *II Міжнародна конференція. Київський національний університет імені Тараса Шевченка*. <https://for.history.knu.ua/?p=4607>

MЗС. (2024a). *Комунікаційна стратегія Україна – Латинська Америка*. <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ukraina-derzhavi-latinskoi-ameriki-ta-karibskogo-baseynnu.pdf>

MЗС. (2024b). *Коментар МЗС щодо підсумкової декларації саміту БРИКС у Казані*. <https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-shchodo-pidsumkovoyi-deklaraciyi-samitu-briks-u-kazani>

Свириденко, Ю. (2024). Новий рівень взаємодії – як Україна вибудовує відносини з країнами Латинської Америки і Карибського басейну. *Інтерфакс Україна*. <https://interfax.com.ua/news/blog/1006467.html>

Собенко, Н. (2023). В МЗС розповіли, що передбачає стратегія України щодо Латинської Америки. *Суспільне. Новини*. <https://susplne.media/530987-v-mzs-rozpozili-so-peredbae-strategia-ukraini-sodo-latinskoi-ameriki/>

Шейко, В. (2022). В епіцентрі уваги: підсумки 2022 року в культурній дипломатії. *LB.ua*. https://lb.ua/culture/2022/12/30/540637_epitsentri_uvagi_pidsumki_2022_roku

G20. (2024). Summit Statement. *18th G20 Summit*. <https://g20.org/wp-content/uploads/2024/11/G20-Rio-de-Janeiro-Leaders-Declaration-EN.pdf>

Heine, J. (2023). China, Latin America, and the Rise of a New Non-Aligned Movement. *China Global South Project*. <https://chinaglobalsouth.com/podcasts/china-latin-america-and-the-rise-of-a-new-non-aligned-movement/>

Pidkurkova, I. V. (2022). Factor of identity in the process of formation of the Latin American region. *The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University Series "Philosophy Philosophies of Law Political Science Sociology"*, 2(53). <https://doi.org/10.21564/2663-5704.53.259394>

Presidência da República. (2024). *Brazil and China present joint proposal for peace negotiations with the participation of Russia and Ukraine*. <https://www.gov.br/planalto/en/latest-news/2024/05/brazil-and-china-present-joint-proposal-for-peace-negotiations-with-the-participation-of-russia-and-ukraine>

References

Bezpyatchuk, Zh. (2024). 'Friends of Peace' in Kazan. What peace plan are China and Brazil talking with Putin? *BBC Ukraine* [in Ukrainian]. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c5y8ylmnqvlo>

Gavrilova, N.V. (2012). Argentina in the Latin system of international relations. *Bulletin of Mariupol State University. Series "History. Politicalology"*, 3, 58–63 [in Ukrainian]. <https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5/1/Istoriia.%20Politologija.%20Vyp.3.pdf>

G20. (2024). Summit Statement. *18th G20 Summit*. <https://g20.org/wp-content/uploads/2024/11/G20-Rio-de-Janeiro-Leaders-Declaration-EN.pdf>

Heine, J. (2023). China, Latin America, and the Rise of a New Non-Aligned Movement. *China Global South Project*. <https://chinaglobalsouth.com/podcasts/china-latin-america-and-the-rise-of-a-new-non-aligned-movement/>

Kirievieva, K. (2024). Current trends in domestic and foreign policy of Latin American and Caribbean states: implications for Ukraine. *Center for International Security*. <https://analytics.intsecurity.org/en/lac-domestic-foreign-policy/>

Kyrydon, O., Aladdina, O., & Guseinova, O. (2010). Latin America in the modern world: the main trends of development. *Scientific Bulletin. Economics, Law, Politicalology, Tourism*, 1(1), 142–147 [in Ukrainian]. <https://jml.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/2945>

Mashevskyy, O. (2023). Ukraine-Latin America: Challenges and Prospects of Global Partnership. *II International Conference, Taras Shevchenko National University of Kyiv* [in Ukrainian]. <https://for.history.knu.ua/?p=4607>

MFA. (2024a). *Communication strategy Ukraine – Latin America* [in Ukrainian]. <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ukraina-derzhavi-latinskoi-ameriki-ta-karibskogo-baseynnu.pdf>

MFA. (2024b). *Comment of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine regarding the final declaration of the BRICS summit in Kazan* [in Ukrainian]. <https://mfa.gov.ua/en/news/komentar-mzs-shchodo-pidsumkovoyi-deklaraciyi-samitu-briks-u-kazani>

Pidkurkova, I. V. (2022). Factor of identity in the process of formation of the Latin American region. *The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University, Series "Philosophy Philosophies of Law Political Science Sociology"*, 2(53). <https://doi.org/10.21564/2663-5704.53.259394>

Presidência da República. (2024). *Brazil and China present joint proposal for peace negotiations with the participation of Russia and Ukraine*. <https://www.gov.br/planalto/en/latest-news/2024/05/brazil-and-china-present-joint-proposal-for-peace-negotiations-with-the-participation-of-russia-and-ukraine>

Svyrydenko, Yu. (2024). A New Level of Interaction – How Ukraine Builds Relations with Latin American and Caribbean Countries. *Interfax Ukraine* [in Ukrainian]. <https://interfax.com.ua/news/blog/1006467.html>

Sobenko, N. (2023). The Ministry of Foreign Affairs said what Ukraine's strategy for Latin America envisages. *Suspil'ne. Novyny* [in Ukrainian]. <https://susplne.media/530987-v-mzs-rozpozili-so-peredbae-strategia-ukraini-sodo-latinskoi-ameriki/>

Sheiko, V. (2022). In the spotlight: results of 2022 in cultural diplomacy. *LB.ua* [in Ukrainian]. https://lb.ua/culture/2022/12/30/540637_epitsentri_uvagi_pidsumki_2022_roku

Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). *The first parliamentary conference 'Ukraine – Latin American and Caribbean States: Cooperation for the Future' was held in the Verkhovna Rada of Ukraine*. Press service of the Verkhovna Rada of Ukraine [in Ukrainian]. <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/256191.html>

Отримано редакцією журналу / Received: 15.01.25

Прорецензовано / Revised: 01.02.25

Схвалено до друку / Accepted: 26.02.25

Nataliia PIPCHENKO, DSc (Polit.), Prof.

ORCID: 0000-0003-3759-7085

e-mail: n_pipchenko@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Anton DARNYTSKYI, PhD Student

ORCID: 0009-0005-1569-6201

e-mail: antongoal2001@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LATIN AMERICAN DIRECTION OF UKRAINE'S FOREIGN POLICY UNDER MARTIAL LAW

Background. For Ukraine, which is fighting against Russian aggression, it is strategically important to develop cooperation with Latin American countries and enlist their support. In this context, the development of bilateral and multilateral relations with the region should be studied in light of international political and security changes and modern integration processes, considering the foreign policy initiatives of leading states and the activities of international organizations.

Methods. Systemic and dialectical methods allowed us to consider the problem in detail and perceive relations between Ukraine and Latin America as a dynamic and changing phenomenon. The logical method provided the basis for a detailed analysis of the subject of research and the formulation of the author's generalizations.

Results. The article analyzes the key directions of Ukraine's foreign policy in relations with Latin American countries under martial law. It is emphasized that the Russian war against Ukraine had a significant impact on relations, as well as the strengthening of the role of the countries of the Latin American region in international processes that updated the world agenda. It is established that the current level of interaction between Ukraine and Latin American countries remains insufficiently effective, primarily due to the low level of mutual information about events in both regions. The main stages and tools of cooperation are outlined, mainly bilateral initiatives and interaction through international organizations, which allow for a more effective multilateral dialogue. Such dialogue covers numerous areas of activity, considers partners' multifaceted interests and actively uses mechanisms of soft influence. It is noted that joint projects and exchange of experience contribute to developing scientific potential and introducing modern technologies.

Conclusions. Based on the study of interregional meetings, summits and negotiation processes, it is confirmed that trust and mutual understanding can be achieved only by finding optimal cooperation mechanisms between Ukraine and Latin American countries. Rational use of the potential of bilateral and multilateral interaction will contribute to strengthening Ukraine's position in the international arena.

Keywords: foreign policy, promotion, international organizations, war, Ukraine, Latin America, China, Russia.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.